

8.Sınıf TC İnkılap Tarihi Konu Özetleri

- 2.Ünite : Milli Uyanış: Bağımsızlık Yolunda Atılan Adımlar**
3.Bölüm : Mondros Ateşkes Antlaşması ve İşgaller

Birinci Dünya Savaşı sonunda savaştan yenik çıkan devletler, ağır koşullar taşıyan ateşkes anlaşmaları imzaladı. Osmanlı Devleti de İtilaf Devletleri ile Limni Adası'nın Mondros limanında bir araya gelerek **Mondros Ateşkes Antlaşması'nı** imzaladı (30 Ekim 1918).

Bu anlaşmanın önemli maddeleri arasında şunlar vardır:

- Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak ve bu yerlerdeki istihkâmlar İtilaf Devletleri'nce işgal edilecekti.
- Bütün haberleşme, ulaşım araç ve gereçleri, İtilaf Devletleri'nin denetimi altında bulundurulacaktı.
- Osmanlı ordusu terhis edilecekti. Orduya ait silah, cephane, araç-gereç ve taşıtlar İtilaf Devletleri'nin emrine verilecekti.
- Donanma, İtilaf Devletleri'nin gösterecekleri limanlarda gözetim altında tutulacaktı.
- Toros Tünelleri, İtilaf Devletleri tarafından işgal olunacaktı.
- İtilaf Devletleri, kendi güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa herhangi bir stratejik noktayı ele geçirme hakkına sahip olacaklardı (7. madde).
- Doğu Anadolu'daki altı ilde (Vilayet-i Sitte: Sivas, Erzurum, Van, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ) karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri, bu illerin herhangi bir bölümünü işgal edebilecekti (24. madde).

Unutmayınız

7. madde, tüm ülkeyi işgale açık bir duruma getirmiştir.

24. madde, Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurma amacı taşımaktadır.

Unutmayınız

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ile Osmanlı Devleti artık işgallere hazır hâle gelmiştir.

İtilaf Devletleri, anlaşma hükümlerine dayanarak yurdumuzun çeşitli yerlerini işgal etmeye başladılar. İngilizler Antep, Urfa, Maraş ve Musul'u işgal ettiler. Ayrıca Anadolu'nun İzmir, Eskişehir, Afyon gibi önemli yerlerine askerî birlikler yolladılar. Samsun ve Merzifon'u denetim altına aldılar. Fransa, Adana ve çevresini işgal ederken bölgede yaşayan Ermeniler ile iş birliği yapma yoluna gitti. İtalya ise Antalya ve Konya çevresini işgal etti (Harita 2.11).

İşgale Zemin Hazırlayan Bir Konferans: Paris Barış Konferansı (18 Ocak 1919)

Amerika Birleşik Devletleri, Birinci Dünya Savaşı'na girerken Wilson İlkeleri adıyla bir bildiri yayınlamıştı. Bu bildiri de iki madde ön plana çıkıyordu:

- Yenilen devletler, yenilenlerden savaş tazminatı ve toprak almayacaktı.
- Osmanlı Devleti'nde Türkler çoğunlukta oldukları bölgelerde bağımsız olabileceklerdi.

Wilson İlkeleri'ne rağmen, İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra aralarındaki sorunları gidermek ve paylaşım tasarılarını tekrar gözden geçirmek istediler. Bu amaçla İtilaf Devletlerince Paris'te bir barış konferansı düzenlendi (18 Ocak 1919). Konferansa Osmanlı topraklarında yaşayan Ermeni, Rum ve Araplar da çağrıldı.

Konferansa katılan Yunanistan, gerçek dışı belgelerle Batı Anadolu'da Rum nüfusunun çoğunlukta olduğunu iddia etti. Bu bölgenin kendisine verilmesi gerektiğini bildirdi. Paris Barış Konferansı'nda İngiltere ve Fransa, Yunanistan'ı destekleyince İzmir ve Batı Anadolu'nun Yunanlara verilmesi kararlaştırıldı. Bu karara İtalyanlar tepki göstermişlerse de kararı kabul etmek zorunda kaldılar. Bu olay, İtilaf Devletleri arasındaki ilk görüş ayrılığının başladığını göstermektedir.

İzmir İşgal Ediliyor (15 Mayıs 1919)

Paris Barış Konferansı'nda İzmir'in kendilerine verilmesinden hemen sonra 15 Mayıs 1919 günü Yunanlar İtilaf Devletleri'nin koruması altında İzmir'e asker çıkardılar. Bu arada, bölgedeki Rumlar limanda toplanarak Yunanları büyük sevinç gösterileri ile karşıladılar.

Yunanların Türk topraklarındaki bu haksız işgallerine ve azınlıkların taşkınlıklarına dayanamayan "*Hukuk-ı Beşer* (İnsan Hakları)" gazetesinin başyazarı Hasan Tahsin, millî duygularla hareket ederek Yunan ordusuna ilk kurşunu sıktı. Hasan Tahsin, Yunan askerleri tarafından olay yerinde şehit edildi. İzmir'in işgali ve atılan bu ilk kurşun, Türk milletinin kurtuluş mücadelesinde önemli bir yere sahiptir.

İzmir'e giren Yunan kuvvetleri, Türk askerinin bulunduğu kışlayı uzun süre top ateşine tuttular. Kışlayı ve hükümet konağını ele geçirdiler. Buradaki Türk asker ve subayların birçoğunu şehit ettiler. Bu askerler arasında "Zito Venizelos! (Yaşasın Venizelos!)" diye bağırmadığı için şehit edilen Kurmay Albay Süleyman Fethi Bey de bulunuyordu. Kenti işgal eden Yunanlar, iki gün gibi kısa bir sürede, asker ve sivil halktan iki binin üstünde insanı öldürdüler.

Bunları Biliyor musunuz?

İzmir'in işgali üzerine ABD tarafından bölgeye gönderilen Amiral Bristol raporunda şu görüşlere yer verecektir:

- Batı Anadolu'nun Yunanlar tarafından işgali haksızdır. Çünkü bölgede Rumlar değil, Türkler çoğunlukta.

- Karışıklıkların nedeni Rumlardır, Türk halkı kendini savunmaktadır.
- Yunan kuvvetlerin bir an önce bölgeyi boşaltması gerekmektedir.

Halkın İşgaller Karşısındaki Tutumu

İzmir'in işgali ve halka yapılan kötülüklerin duyulması Anadolu'da pek çok yerde miting ve protesto gösterilerine sebep oldu. Tarih boyunca bağımsız yaşamış Türk milleti esaret altında yaşayamazdı. Ülkede bir Müdafaa-i Hukuk (hakların savunulması) hareketi doğdu. Böylece ülkenin düşman işgalinden kurtarılması için çeşitli cemiyetler kuruldu. Bu cemiyetlerin yanı sıra Kuvâ-yı Millîye adı verilen bölgesel milis kuvvetleri oluşturuldu. Bu gelişmelerle birlikte Kurtuluş Savaşı'nın ilk aşaması başlamış oldu. Türk milleti, millî birlik ve beraberlik içerisinde bağımsızlığına karşı yapılan bu haksız işgal hareketini asla kabul etmeyeceğini tüm dünyaya duyurmaya hazırlanıyordu.

Osmanlı Yönetiminin Tutumu

İngiltere'nin de içinde yer aldığı İtilaf Devletleri, Osmanlı Hükûmeti'ne baskı yaparak Mondros Ateşkes Antlaşması'nın maddelerinin bir an önce uygulanmasını istedi. Ayrıca, ülkede Millî Mücadele taraftarı olanların da etkisiz duruma getirilmesini bildirdi.

Padişah ve Osmanlı Hükûmeti'ne göre işgal güçlerine karşı direnmek bir sonuç getirmeyecekti. Bunun için İtilaf Devletleri'nin isteklerini yerine getirmeyi uygun buldular. Ancak böyle hareket edilirse devletin ve saltanatın varlığının devam ettirilebileceğini düşünüyorlardı.

Ülkenin bu karışık ortamında, ateşkes anlaşmasından itibaren birçok hükûmet görev başına geldi. Meclis olmadığı için denetimden yoksun kalan bu yeni hükûmetler, aldıkları kararlarda halkın görüşüne ihtiyaç duymuyorlardı.

Başta geçen hükûmetlerin yönetimdeki başarısızlığı ve etkisizliği, İtilaf Devletleri'nin işlerini kolaylaştırdı. Bu sebeple, işgalci güçler kısa sürede ve hükûmetten önemli bir tepki görmeden Anadolu'nun büyük bölümünü işgal ettiler. Yönetimin etkisizliğinden yararlanan İtilaf Devletleri, Türk milletinin bağımsızlığını yok etme yolundaki çalışmalarına hız verdi.

Mustafa Kemal'in Duruma Bakışı

Mustafa Kemal, ateşkes anlaşmasının imzalandığı günlerde Suriye Cephesi'nde bulunuyordu. Yine bu günlerde Yıldırım Orduları Grup Komutanlığına atanan Mustafa Kemal, kısa bir süre sonra İstanbul'a çağrıldı. Burada Harbiye Nazırlığının emrine verildi.

Mustafa Kemal, İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından işgal edildiği gün İstanbul'a geldi. İşgal güçlerinin donanmasını İstanbul önlerinde gören Mustafa Kemal, durumdan oldukça etkilenerек yanındakilere: "*Geldikleri gibi giderler.*" demişti.

İstanbul'da kaldığı günlerde ülkenin ve milletin içinde bulunduğu durumdan kurtarılabilmesi için çözüm yolları aradı. Çeşitli girişimlerde ve çalışmalarda bulundu. Padişah, hükûmet üyeleri, ordu görevlileri ve sivil yöneticiler ile görüşmeler yaptı. Bu görüşmelerde onların işgaller karşısındaki düşünce ve tutumlarını öğrendi. Padişah ve hükûmetin kurtuluş yolunda etkili çareler düşünmediklerini gördü ve bağımsızlık mücadelesi yolunda harekete geçti.